

ment, a la carnisseria de Santa Pau al segle XIV (J. Colomer) i al treball de la llana a la Garrotxa al segle XVIII (M. Puig); el tercer i el quart tracten diferents aspectes de l'obra literària i pictòrica de Marian Vayreda (L. Busquets, M. A. Fumana); i els quatre restants estudien l'art religiós de la comarca de la Garrotxa, en concret l'església de Sant Esteve d'en Bas (L. Bartolomé), el retaule barroc de Sant Cristòfol de les Planes (X. Solà), l'altar major de l'església del Tura (P. Rovira-J. Sala) i el retaule del Roser d'Olot (A. Pérez).

Un treball sobre la pràctica de l'anestèsia a Olot (J. Vilanova), un altre sobre la immigració a Olot en el segle XX (Grup IDESGA) i un darrer estudi sobre la castellanització de les actes municipals olotines després del decret de Nova Planta (J. Casas-J. Monturiol-R. Tona) conformen la secció «Finestra oberta». L'espai dedicat als treballs guardonats en el Premi Salvador Reixach és ocupat, en aquest número, per un estudi sobre la vall dels Arcs de Santa Pau, escrit per Albert Reixach.

La reaparició dels *Annals del Patronat* és, en tots els sentits, una molt bona notícia. El volum 15è suposa un interessant i atractiu canvi en la història d'aquesta publicació. Esperem que l'empresa tingui continuïtat. Els seus impulsors han trobat, en tot cas, ara per ara, una fórmula adequada.

Jordi Canal

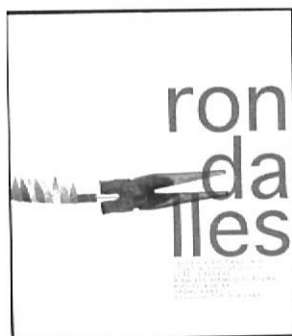
A Sant Xemplí diuen missa

Lluís G. CONSTANS,
M. D.; Josep N. SANTAELIÀ,
Jordi GALOFRÉ,
M. Àngels JUANMIQUEL ROVIRA,
Miquel AGUIRRE,
Jaume FARRIOL.
Il·lustracions: Txell Darné.

Rondalles.

Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles. Banyoles, 2005. 190 pàgines.

M'agradaria poder pensar que no és el que passa al Pla de l'Estany, a la Vall d'en Bas o a la Vall d'Hos- toles, però pressuposo que, lluny d'aquests llocs, poques de les rondalles que Lluís G. Constans va publicar en els anys 1952 i 1981 són recordades encara. Amb una mica de sort, avui potser algú sabria explicar alguna cosa de sant Mer i del drac que vivia prop de l'estany de Banyoles, del pagès Morgat de Porqueres, de la bóta de Sant Ferriol... De la resta, no gaire res. Imaginem-nos, però, que una persona que no tingués cap relació especial amb algun d'aquells territoris d'on Constans va recollir el que ell deia que eren rondalles i que nosaltres, avui, diem que són llegendes, obrís distretament aquest llibre sense saber gaire per què. Potser perquè l'havia atret la seva edició acurada i el seu disseny clar; potser perquè s'havia adonat que les il·lustracions de Txell Darné són originals i esplèndides. Unes figures

humanes amb cara de llau- na o de pedra, ninots que es van repetint, uns llumins arrenglerats o tombats; una bicicleta de les d'abans, amb dinamo i llum, i llan- des, parafang i seient ver- mell. Segur que si aquesta persona conegués la nostra història o la nostra tradició literària li interessaria llegir les rondalles d'*El falcó d'en Cap d'Estopa* o de *L'espasa d'en Tallaferro*; segur que el sorprendria —com m'ha sorprès a mi— trobar a la rondalla d'*El Mal Caçador de Fares*, un dels avantpas- sats directes d'aquell Mal Caçador de les *Visions* de Joan Maragall. Si aquesta persona tingués, posem-hi, interès pel nostre llegendari popular relacionaria ràpidament rondalles com *La serp del brillant* o com *La pedra del diable* amb altres llegendes semblants, explicades a altres territoris. És el que m'ha passat. El diable que feia tornar blanca una pell negra de cabrit que apareix a la rondalla de *Les tres comandes* m'ha recordat l'esquinçall de llegenda que una pagesa gran de les Gavarres encara em va dir que recordava haver sentit

explicar de petita. Com que Constans sabia què es duïa entre mans i com que sabia escriure molt bé, ron- dalles com la de la missa que deia un capellà a Sant Xemplí o com la d'*Els enfonsats de Lloret Salvatge* m'han commogut i, fins i tot, terroritzat. Literària- ment són filons. No sé si va ser ell mateix qui les va ordenar temàticament, tal com es publiquen ara. Pri- mer de tot, rondalles histò- riques, moltes del temps dels moros. Tot seguit, algunes de temàtica religio- sa. A continuació, de dimonis, d'esperits o d'àni- mes. Finalment, de bandol- lers, de mals fills o de llad- res, que és, ben mirat, la cosa més perversa a què podem aspirar si és que ens dóna per ser unes males persones. Són també molt interessants alguns dels apèndixs. Per reblar aques- ta reedició, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles ha demanat a cinc escriptors banyolins que escrivissin unes ron- dalles originals. Estan bé, però es nota massa que alguns les van escriure sense pensar que es publi- carien conjuntament amb el recull de mossèn Constans. Potser en alguns casos, a més, ni tan sols pensaven que estiguessin escrivint una rondalla. Utilitzen un nivell de llengua poc adient, poc directe, massa poc simple.

Xavier Cortadellas